

Vlaamse
overheid

Wegwijs in de Vlaamse Rand

Met lokaal beleid het Vlaamse karakter
van de regio versterken

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

vlaanderen.be/vlaamse-rand

Voorwoord van de minister

De Vlaamse Rand is een prachtige regio die een assertief beleid verdient. Vroeger waren we al tevreden als we het Vlaamse en het groene karakter van onze streek een beetje konden beschermen en behouden, maar de laatste jaren tonen we ons veel ambitieuzer. We willen dat Vlaamse en groene karakter verder versterken. Dat kán, als we maximaal gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn.

Dit document is een gids voor elke lokale mandataris, ambtenaar of betrokken burger met de ambitie om een assertief Vlaams beleid te ondersteunen. Deze beleidswijzer toont hoe het kan en wijst ook de weg naar bondgenoten die u kunnen helpen. U staat er immers niet alleen voor: verschillende overheden en organisaties staan klaar met raad en daad voor onder meer taal- en integratiebeleid, de taalwetgeving, het woonbeleid, onderwijs, ... Verwacht u daarnaast aan concrete tips en goede praktijkvoorbeelden die heel inspirerend kunnen werken.

Een assertief beleid maakt veel verschil. Kijk naar een randgemeente als Sint-Pieters-Leeuw, die zich al jaren een van de ijverigste leerlingen van de klas toont. Het is bijvoorbeeld de eerste gemeente die gebruik zal maken van de mogelijkheden die het nieuwe 'Wonen In Eigen Streek'-decreet biedt om jonge mensen uit onze regio uitzicht te bieden op een toekomst in onze regio. Het contrast is groot met een gemeente of stad in de Vlaamse Rand die de instroom uit Brussel zozeer verwelkomt dat een gemiddelde inwijking uit Brussel misschien niet snel door zal hebben dat hij niet meer in een Brusselse gemeente woont. Nogmaals: beleid maakt veel verschil – en hetzelfde geldt voor gebrek aan beleid. Vandaar het belang van dit document.

We mogen fier zijn op onze Vlaamse Rand, met al onze unieke troeven. Onze prachtige groene gordel, ons rijke gemeenschapsleven, de luchthaven van Zaventem die de tweede belangrijkste groeimotor van heel onze economie is, onze bedrijvigheid, onze tradities, ... Alleen al onze ligging brengt inderdaad unieke uitdagingen met zich mee, maar we hoeven de druk vanuit Brussel niet lijdzaam te ondergaan. We kunnen wel degelijk een eigen Vlaams beleid voeren en bijvoorbeeld nieuwkomers warm maken voor onze taal en onze lokale identiteit

Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

DEEL I

**WEGWIJS IN DE
CIJFERS**

Een omgevingsanalyse
van de Vlaamse Rand

Inhoud

Voorwoord	3
Deel I. Omgevingsanalyse van de Vlaamse Rand.....	5
<u>I.1. Een bevolking in beweging .....</u>	<u>8</u>
De bevolking in de Vlaamse Rand neemt sterk toe.....	8
De Vlaamse Rand ontvangt veel inwijkelingen	9
De Vlaamse Rand internationaliseert	10
Slechts 3 op de 10 nieuwe moeders spreken Nederlands met hun pasgeboren baby	11
Beleidsthema: het Vlaamse karakter van de Rand	12
<u>I.2. Onderwijs onder druk .....</u>	<u>13</u>
Sterke toename van kinderen en jongeren.....	13
Hoger aandeel kinderen en jongeren in meer verstedelijkte gemeenten.....	14
Kinderen en jongeren als gezicht van de internationalisering	15
Helpt van de leerlingen uit de Vlaamse Rand heeft andere thuistaal	16
Schoolloopbaan randbewoners vergelijkbaar met andere Vlaamse leerlingen.....	17
Beleidsthema: flankerend onderwijsbeleid	18
<u>I.3. Een sterk bebouwde regio met hoge vastgoedprijzen .....</u>	<u>19</u>
Wonen eist veel ruimte op	20
Beperkte groei van het woningaanbod.....	20
Alleenstaande woning blijft populairste woonvorm ondanks toename appartementen.....	21
Grote vraag jaagt woningprijzen omhoog.....	22
Randbewoners hebben vaker verhuisplannen.....	23
Beleidsthema: woonbeleid	24
<u>I.4. Zelf aan de slag met data en tools.....</u>	<u>25</u>
Kerncijfers over uw gemeente.....	25
Thematische databanken	26
Cijferboek Vlaamse Rand	26
Documentatiecentrum Vlaamse Rand	26

Inleiding

De Vlaamse overheid bakent de Vlaamse Rand af als de groep van 19 gemeenten die grenzen aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of aan een van de faciliteitengemeenten die rond Brussel liggen. Concreet gaat het dus om de 6 faciliteitengemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem en om de gemeenten Asse, Beersel, Dilbeek, Grimbergen, Hoeilaart, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde en Zaventem.

Met andere woorden, de Vlaamse Rand is waar Vlaanderen raakt aan Brussel. Open landschappen en dichtbevolkte kernen wisselen er elkaar af, mensen van diverse afkomst leven er naast elkaar en verschillende talen komen er in contact. Dat alles brengt specifieke uitdagingen met zich mee. Om op die uitdagingen in te spelen en het Vlaamse karakter van de regio te onderstrepen, voert de Vlaamse overheid een gericht beleid in de Vlaamse Rand.

Aan de hand van de meest opvallende evoluties schetst dit onderdeel de kenmerken van de Vlaamse Rand en verkent het de beleidsthema's die daaruit voortvloeien. Het versterken van het Vlaamse karakter van de Rand vormt de gemene deler van de beleidsuitdagingen waarop deze beleidswijzer de aandacht wil vestigen. Tot slot bevat dit onderdeel ook een overzicht van de belangrijkste bronnen voor cijfermateriaal over de Rand, voor wie op eigen houtje met de cijfers aan de slag wil gaan.

In deel II van deze beleidswijzer komt de taalwetgeving aan bod, die zeker in een regio als de Vlaamse Rand de nodige aandacht verdient. Deel III gaat dieper in op de verschillende beleidsthema's en reikt per thema inspirerende praktijkvoorbeelden aan¹. In het vierde en laatste deel van deze beleidswijzer ontdekt u welke financiële hulplijnen u ter beschikking hebt om zelf actie te ondernemen, en welke partners u daarbij inhoudelijk kunnen ondersteunen.

¹ De praktijkvoorbeelden in deel III van deze beleidswijzer worden regelmatig geactualiseerd. Suggesties voor inspirerende praktijken zijn welkom via rand@vlaanderen.be.

I.1. Een bevolking in beweging

De bevolking van de Vlaamse Rand is volop in beweging. Mede door de vele verhuisbewegingen vanuit het Brusselse Gewest neemt het aantal inwoners sterk toe en stijgt ook het aantal randbewoners van buitenlandse herkomst. Deze internationalisering creëert sterke uitdagingen op het vlak van taal en integratie.

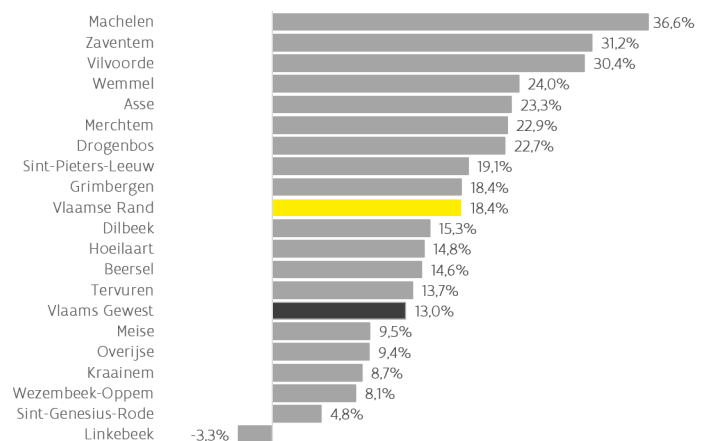
De bevolking in de Vlaamse Rand neemt sterk toe

In de afgelopen 20 jaar (2003-2023) steeg het aantal inwoners in de Vlaamse Rand met 18% (+70.888 personen). Dat cijfer ligt een stuk hoger dan het Vlaamse gemiddelde (13%). Binnen de Vlaamse Rand groeit de bevolking het sterkst in de noordelijke gemeenten en in de zuidwestelijk gelegen faciliteitengemeente Drogenbos. In gemeenten uit de zuidelijke Rand groeit de bevolking dan weer minder sterk aan dan het Vlaamse gemiddelde. In het hoofdstuk 'Onderwijs onder druk' vindt u meer details over de groei van het aantal kinderen en jongeren, die zelfs nog sterker is dan de algemene bevolkingstoename in de Vlaamse Rand.

Aangroei bevolking (2003-2023), in procenten

Bron: Statbel (2023)

Uit recent studiewerk van de provincie Vlaams-Brabant (De Maesschalck, 2022²) blijkt dat de bevolkingsgroei in de Vlaamse Rand vooral gedreven wordt door verhuisbewegingen vanuit Brussel. In de periode 2017-2021 was de instroom vanuit het Brusselse Gewest goed voor bijna de helft van de bevolkingsgroei (46%), gevolgd door de instroom vanuit het buitenland (19%), de instroom vanuit Vlaanderen (15%), natuurlijke aangroei door geboortes (14%) en de instroom vanuit het Waalse Gewest (6%).

2 De Maesschalck, F. (2022) Bevolking in Vlaams-Brabant. Over groei en migraties. Leuven: Steunpunt Data & Analyse, Provincie Vlaams-Brabant. ([link](#))

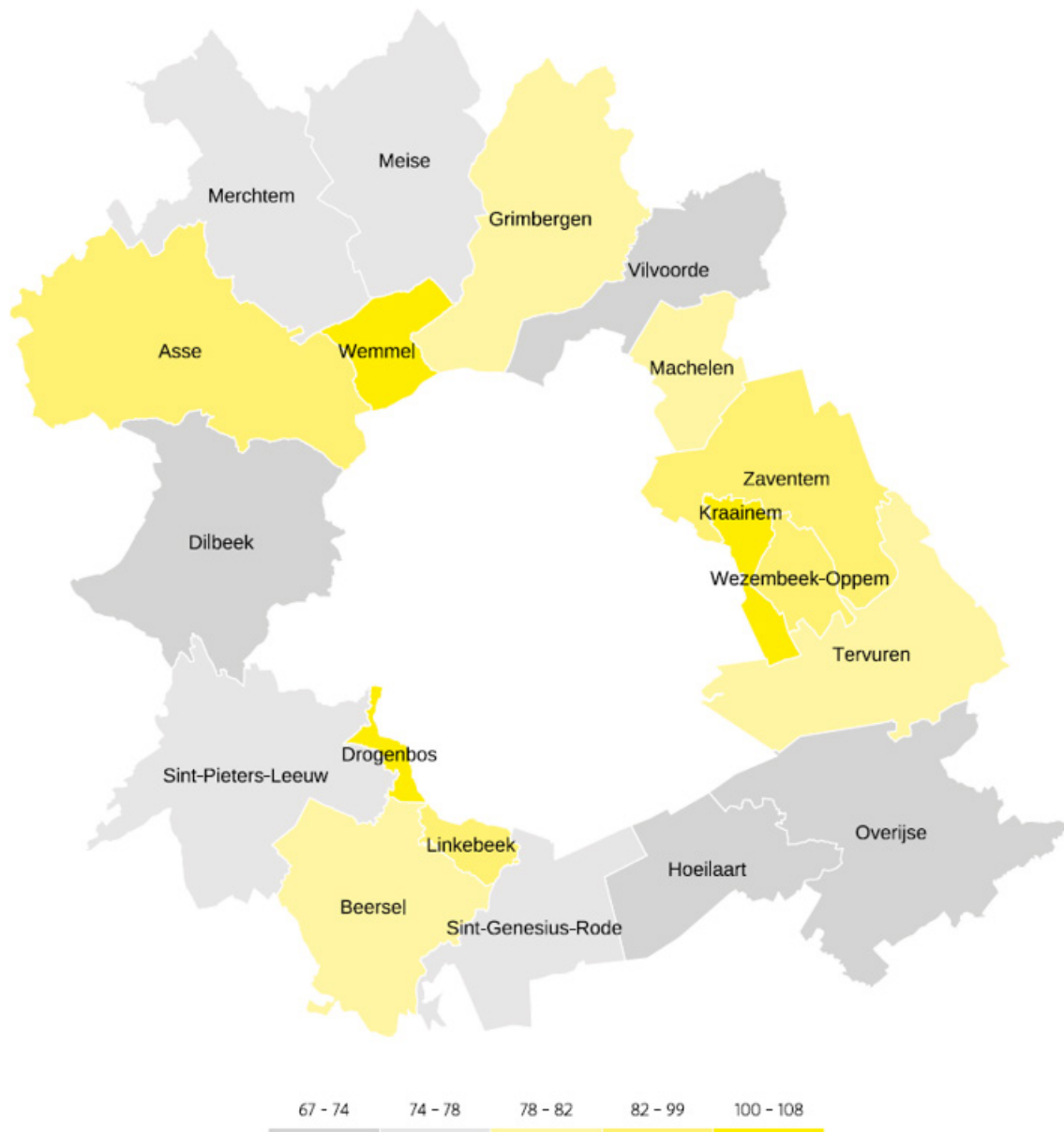

De Vlaamse Rand ontvangt veel inwijkelingen

In 2022 ontving de Vlaamse Rand 36.952 nieuwe inwijkelingen. Dat zijn inwoners die tevoren in een andere Belgische gemeente of in het buitenland woonden. Dat aantal komt neer op 82 inwijkelingen per 1.000 inwoners in de Vlaamse Rand, een stuk hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 65 inwijkelingen per 1.000 inwoners.

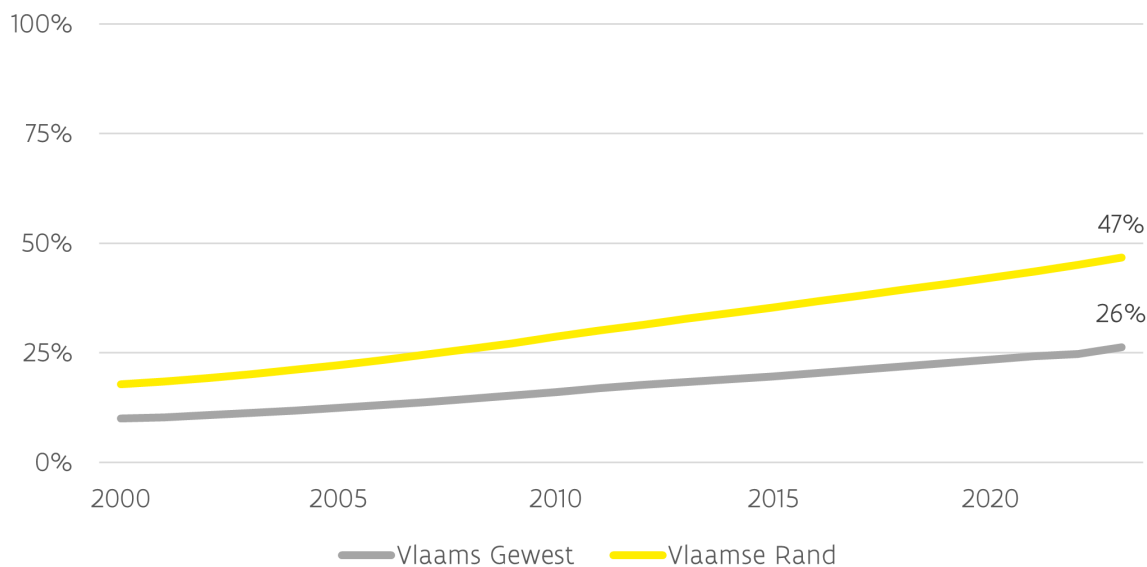
Geen enkele Vlaamse gemeente telt meer inwijkelingen per 1.000 inwoners dan de gemeenten Wemmel en Drogenbos. Bovendien staan 9 gemeenten uit de Rand in de top 20 van de Vlaamse gemeenten met het hoogste aantal inwijkelingen per 1.000 inwoners: Wemmel, Drogenbos, Kraainem, Zaventem, Wezembeek-Oppem, Asse, Linkebeek, Beersel en Machelen.

Aantal inwijkelingen per 1.000 inwoners, per gemeente

Bron: Statbel (2023)

Aandeel inwoners met buitenlandse herkomst (2010-2022), in procenten

Bron: Statbel (2023)

De Vlaamse Rand internationaliseert

De nieuwe randbewoners die aankomen vanuit Brussel hebben meestal een niet-Belgische herkomst. Dat wil zeggen dat minstens een van hun ouders niet met de Belgische nationaliteit geboren is. De instroom draagt zo dus ook bij tot de groeiende internationalisering van de Vlaamse Rand (Maesschalck & Van Cappel, 2023³). In 2023 lag het aandeel randbewoners met buitenlandse herkomst (47%) bijna 30 procentpunten hoger dan in het jaar 2000 (18%). In dezelfde periode steeg datzelfde cijfer over heel Vlaanderen met slechts 16 procentpunten.

Gezien het hoge aandeel inwoners van buitenlandse herkomst in de Vlaamse Rand zou men er ook een hoog aantal inburgeraars verwachten. Het tegendeel is echter waar: het aantal inburgeraars in de regio ligt lager dan het Vlaamse gemiddelde. Zo telde de Vlaamse Rand in 2022 980 inburgeraars met een inburgeringscontract, wat neerkomt op ongeveer 22 inburgeraars per 10.000 inwoners. In het totale Vlaamse Gewest bedroeg dit cijfer in hetzelfde jaar ongeveer 28 inburgeraars per 10.000 inwoners. De verklaring daarvoor ligt bij de grote instroom vanuit Brussel, die

grotendeels uit jonge gezinnen met een buitenlandse herkomst bestaat. Velen onder hen hebben de Belgische nationaliteit en zijn niet inburgeringsplichtig ([link criteria inburgeringsplicht](#)).

Hoewel alle inwoners met buitenlandse herkomst hier samengeteld worden, verschilt deze groep onderling nog sterk qua specifieke herkomstregio, opleidingsgraad, financiële status, geletterdheid et cetera. Deze verschillende profielen vragen bijgevolg ook een verschillende benaderingsstrategie om tot een geslaagd lokaal onthaalbeleid te komen.

De gemeenten van de Vlaamse Rand onderscheiden zich het sterkst door het hoge aandeel inwoners met een niet-EU-herkomst. In geen enkele Vlaamse gemeente is het aandeel van die herkomstgroep hoger dan in Machelen (50%) en Vilvoorde (45%). Bovendien staan maar liefst 10 gemeenten uit de Rand in de top 20 van de Vlaamse gemeenten met het hoogste aandeel inwoners met een niet-EU-herkomst.

3 De Maesschalck, F. & Van Cappel, G. (2023) Bevolkingsdynamiek in de Vlaamse Rand. ([link](#))

De internationale achtergrond van de randbewoners leidt tot een merkwaardige taaldiversiteit in de regio. Zo telde het tweede Taalbarometeronderzoek in de Vlaamse Rand in 2019 87 verschillende thuistalen in de regio, terwijl dit cijfer in 2014 nog 75 bedroeg⁴. Dit illustreert hoe steeds meer plekken in de Vlaamse Rand 'superdivers' worden: niet alleen het aantal inwoners van buitenlandse herkomst maar ook de 'diversiteit binnen de diversiteit' blijft toenemen. Ondanks deze ontwikkelingen was Nederlands volgens de Taalbarometer in 2019 verreweg de meest voorkomende thuistaal (80%), gevolgd door het Frans (46%).

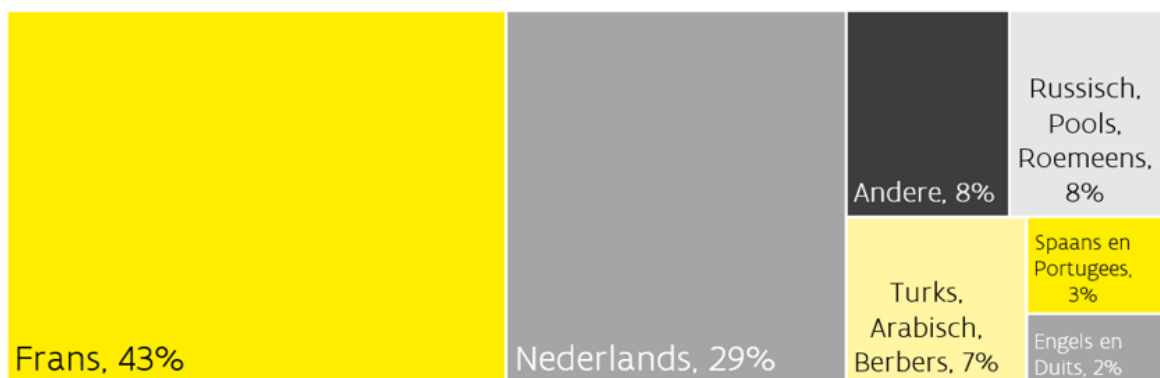
Slechts 3 op de 10 nieuwe moeders spreken Nederlands met hun pasgeboren baby

De internationalisering van de Vlaamse Rand laat zich misschien wel het sterkst voelen in de thuistaal van jonge gezinnen. Recente cijfers van het Agentschap Opgroeien illustreren dat de grote meerderheid van de moeders in de Vlaamse Rand (71%) in 2022 een andere taal sprak met hun pasgeboren baby. Het aandeel anderstalige moeders in de Vlaamse Rand is daarmee meer dan dubbel zo groot als in het volledige Vlaamse Gewest (31%).

Mogelijk ligt het cijfer in de Vlaamse Rand zelfs nog hoger door de beperkte dekking van Kind en Gezin in de regio. Een belangrijke kanttekening daarbij is wel dat het gebruik van een andere taal door de moeder niet betekent dat er geen Nederlands aanwezig is in het gezin.

Binnen de Vlaamse Rand is het aandeel anderstalige moeders het hoogst in Linkebeek en Drogenbos, waar nagenoeg alle moeders een andere taal spreken met hun kind. Het aandeel Nederlandstalige moeders is dan weer het hoogst in Merchtem en Meise, de enige gemeenten in de Rand waar meer dan de helft van de moeders Nederlands spreekt met hun pasgeboren baby.

Taal moeder-kind in de Vlaamse Rand, in procenten per taal(groep)

Bron: Agentschap Opgroeien (2023)

4 Janssens, R. (2019) BRIO-taalbarometer Rand 2: De talen van de Rand. [\(link\)](#)

Beleidsthema: het Vlaamse karakter van de Rand

De snelle bevolkingstoename en toenemende internationalisering zetten het Vlaamse karakter van de gemeenten in de Vlaamse Rand stevig onder druk. Hoe kunnen lokale besturen in zo'n context het Vlaamse karakter van hun gemeente behouden en versterken? Drie belangrijke 'toegangswegen' om aan het Vlaamse karakter in uw gemeente te werken, zijn taalpromotie, gemeenschapsvorming en lokaal onthaalbeleid. In deel III van deze beleidswijzer ontdekt u rond elk van deze thema's inspirerende praktijken.

I.2. Onderwijs onder druk

Het aantal kinderen en jongeren neemt nog sneller toe in de Vlaamse Rand dan de sterke algemene bevolkingsgroei. De groeiende groep minderjarigen is de motor van de internationalisering van de regio: geen enkele leeftijdsgroep telt meer personen van buitenlandse herkomst.

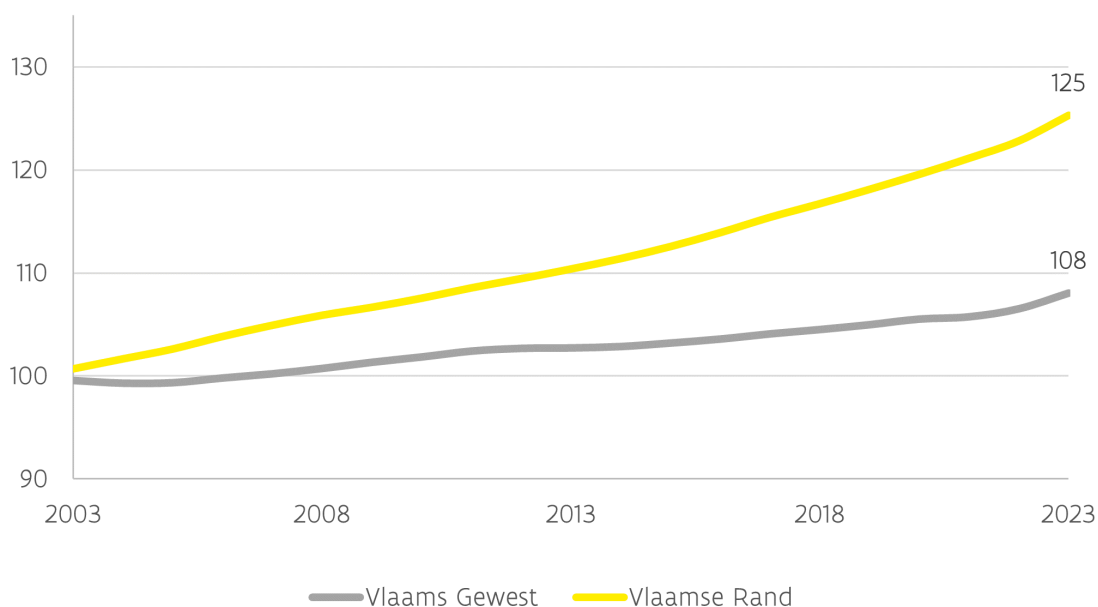
Die evoluties betekenen niet alleen een forse uitdaging voor de capaciteit van het onderwijs in de Vlaamse Rand, ze hebben ook een grote impact op de talenkennis van de leerlingen. Ongeveer de helft heeft immers een andere thuistaal dan het Nederlands.

Sterke toename van kinderen en jongeren

Het aantal kinderen en jongeren in de Vlaamse Rand neemt sterk toe. In de afgelopen 20 jaar (2003-2023) kwamen er 22.633 extra 0- tot 19-jarigen bij in de regio, wat neerkomt op een stijging van 25%. In dezelfde periode lag de groei van deze leeftijdsgroep niet alleen beduidend lager in het Vlaamse Gewest (+8%) maar ook in de centrumsteden (+19%). Hoewel de gehele bevolking van de Vlaamse Rand relatief sterk toenam (+19%), gaat de groei van het aantal kinderen en jongeren in

de regio dus nog een stuk sneller (+25%). Deze sterke toename van het aantal minderjarigen zet de capaciteit van het onderwijs in de regio danig onder druk. Zo zijn de verwachte capaciteitstekorten in het gewoon kleuter-, lager en basisonderwijs volgens de capaciteitsmonitor⁵ nergens in Vlaanderen hoger dan in de onderwijszones Dilbeek, Halle en Vilvoorde.

Evolutie 0-19-jarigen sinds referentiejaar 2002

Bron: Statbel (2023), Noot: waarden verwijzen naar evolutie t.o.v. 2002 (=100).

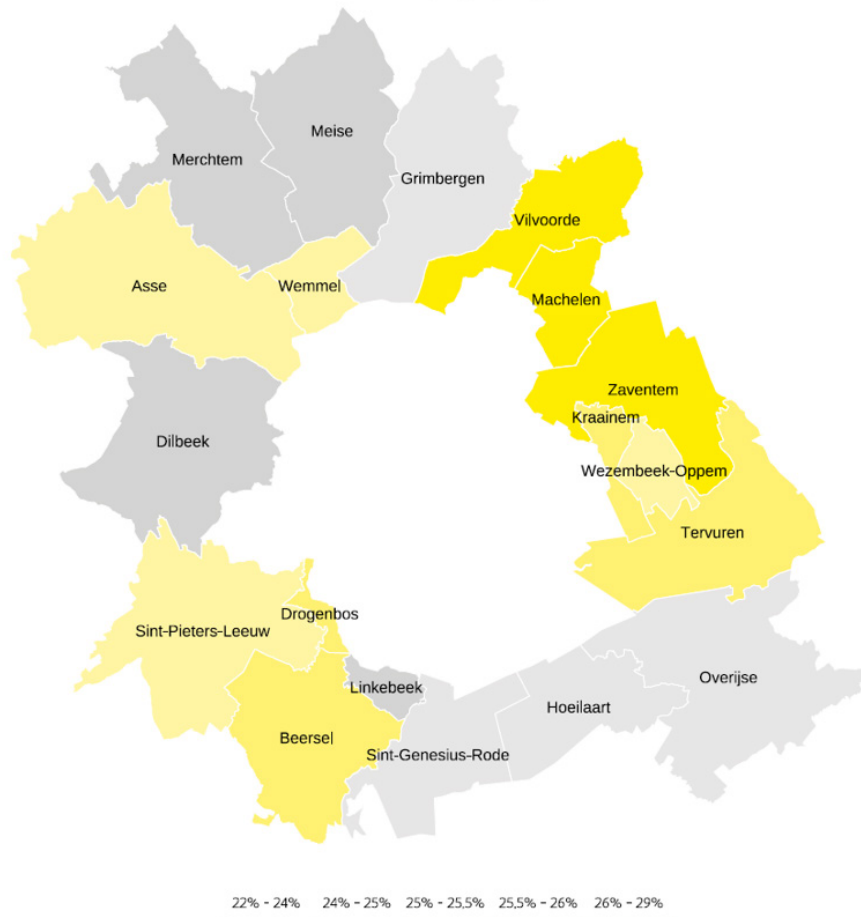
5 Havermans, N., Kangas, T. & Surkyn, J. (2021) Capaciteitsmonitor 2021. Analyse van capaciteitsnoden en pendelbewegingen in Vlaanderen. Leuven: HIVA-KU Leuven.

Hoger aandeel kinderen en jongeren in meer verstedelijkte gemeenten

Kinderen en jongeren vertegenwoordigen in de Vlaamse Rand een relatief groot deel van de bevolking. Begin 2023 was een kwart van de inwoners van de regio (25%) jonger dan 20 jaar oud. Het aandeel kinderen en jongeren in de Vlaamse Rand ligt daarmee beduidend hoger dan in het Vlaamse Gewest (22%) en de centrumsteden (22%). Maar liefst 13 gemeenten uit de Rand behoren tot de top 20 van de Vlaamse gemeenten met het hoogste aandeel 0- tot 19-jarigen.

In geen enkele Vlaamse gemeente ligt het aandeel kinderen en jongeren hoger dan in Vilvoorde (28%) en Machelen (28%). Ook in andere meer verstedelijkte gemeenten zoals Zaventem (26%) en Drogenbos (26%) is het aandeel 0- tot 19-jarigen hoog. Meer landelijke gemeenten in de Rand – zoals Merchtem (22%), Meise (22%) en Linkebeek (22%) – tellen minder kinderen en jongeren en sluiten daarmee aan bij het Vlaamse gemiddelde.

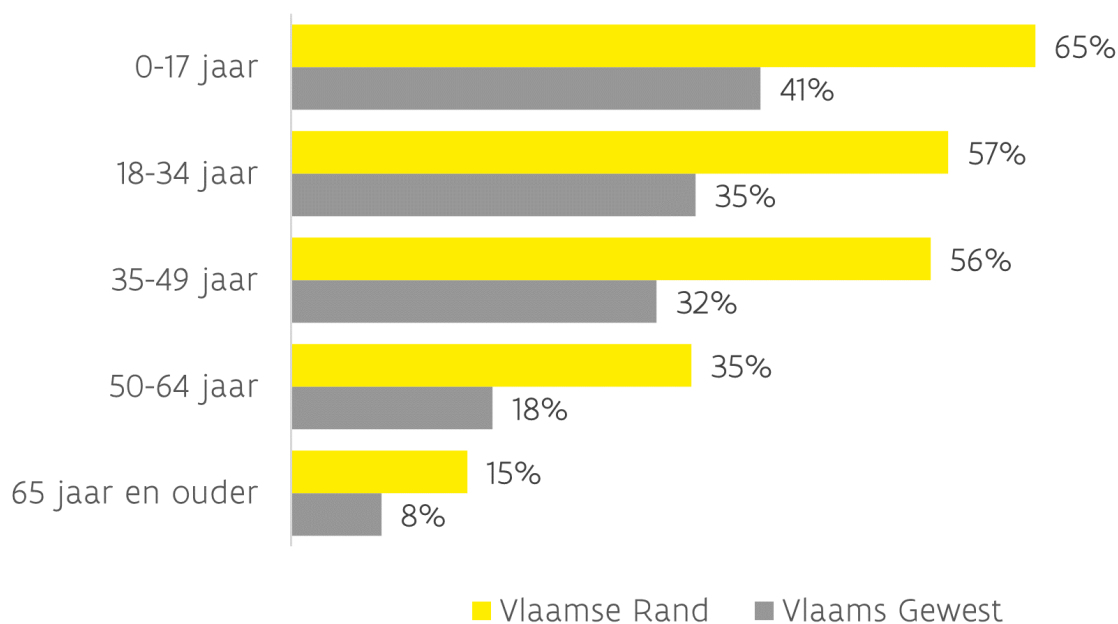
Aandeel 0- tot 19-jarigen per gemeente

Bron: Statbel (2023)

Aandeel inwoners met buitenlandse herkomst (2010-2022), naar leeftijd

Bron: Statbel (2023)

Kinderen en jongeren als gezicht van de internationalisering

De internationalisering van de Vlaamse Rand is het sterkst bij de jongste leeftijdsgroepen. Terwijl ruim 65% van de 0- tot 17-jarige randbewoners een buitenlandse herkomst heeft, gaat het bij de 65-plussers over slechts 15%: een verschil van 50 procentpunten.

Hetzelfde verband tussen leeftijd en herkomst is ook in het Vlaamse Gewest zichtbaar: hoe ouder, hoe kleiner het aandeel inwoners met buitenlandse herkomst. Het contrast tussen de verschillende leeftijdsgroepen is er echter minder scherp. Daarenboven ligt het aandeel inwoners van buitenlandse herkomst voor alle leeftijdscategorieën hoger in de Vlaamse Rand.

Binnen de Vlaamse Rand valt het op dat de gemeenten met relatief veel kinderen en jongeren ook het meest internationale karakter hebben. Het aandeel kinderen en jongeren van buitenlandse herkomst is hoog in Machelen (83%), Vilvoorde (80%) en Drogenbos (78%). De gemeenten in de Rand met het laagste aandeel 0- tot 17-jarigen van buitenlandse herkomst zijn Merchtem (41%), Overijse (48%) en Hoeilaart (49%).

Helft van de leerlingen uit de Vlaamse Rand heeft andere thuistaal

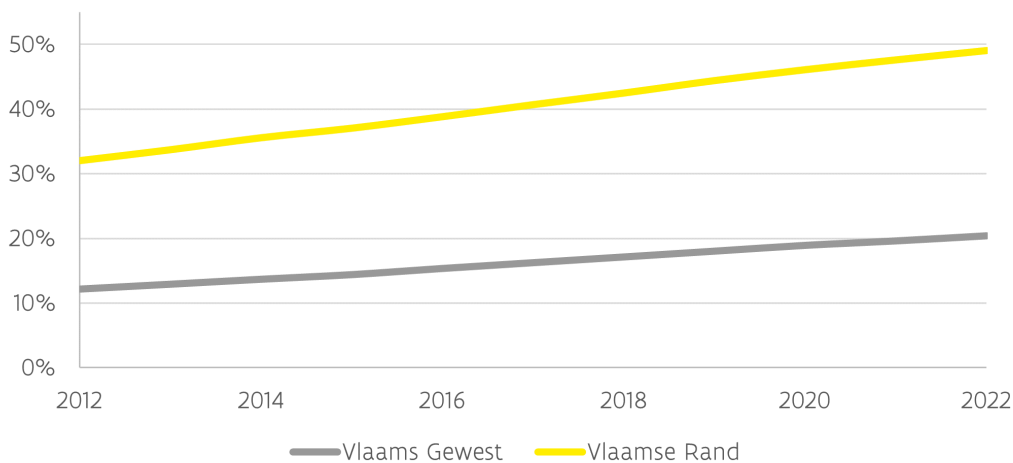
De instroom van nieuwe randbewoners uit Brussel en de groeiende internationalisering van de Vlaamse Rand laten zich ook op de schoolbanken voelen. In 2022 had nagenoeg de helft (49%) van de leerlingen die in de Vlaamse Rand wonen en Nederlandstalig onderwijs volgen een andere thuistaal. Het taalgebruik in de regio verandert bovendien in sneltempo: 10 jaar eerder bedroeg het aandeel anderstaligen binnen deze groep nog maar een derde (32%).

Hoewel het aantal leerlingen met een andere thuistaal ook in de rest van Vlaanderen duidelijk toeneemt, lag het aandeel anderstaligen in de Vlaamse Rand tien jaar geleden (32%) al een stuk hoger dan het huidige Vlaamse gemiddelde (20%). Bovendien ligt het werkelijke aandeel anderstalige kinderen en jongeren in de Vlaamse Rand waarschijnlijk nog hoger. Een aanzienlijke groep randbewoners volgt immers onderwijs in het Brusselse Gewest, waarvan de meerderheid voor Franstalig onderwijs kiest (Moens, 2023: 24⁶).

Het hoge aandeel anderstalige leerlingen onderscheidt de Vlaamse Rand duidelijk van veel andere Vlaamse gemeenten. Maar liefst 17 gemeenten uit de Rand behoren tot de top 20 van de Vlaamse gemeenten met het hoogste aandeel leerlingen met een andere thuistaal.

Maar er blijven ook sterke verschillen tussen de gemeenten in de regio. Aan de ene kant zijn er de faciliteitengemeenten, waar de meerderheid van de leerlingen thuis geen Nederlands spreekt⁷. In Drogenbos (77%), Kraainem (73%) en Wezembeek-Oppem (72%) gaat het om de hoogste cijfers van heel Vlaanderen. Aan de andere kant zijn er gemeenten zoals Merchtem (26%) en Meise (31%), waar het aandeel van de groep anderstalige leerlingen meer dan 2 keer zo klein is als in de faciliteitengemeenten.

Evolutie aandeel leerlingen met thuistaal niet-Nederlands

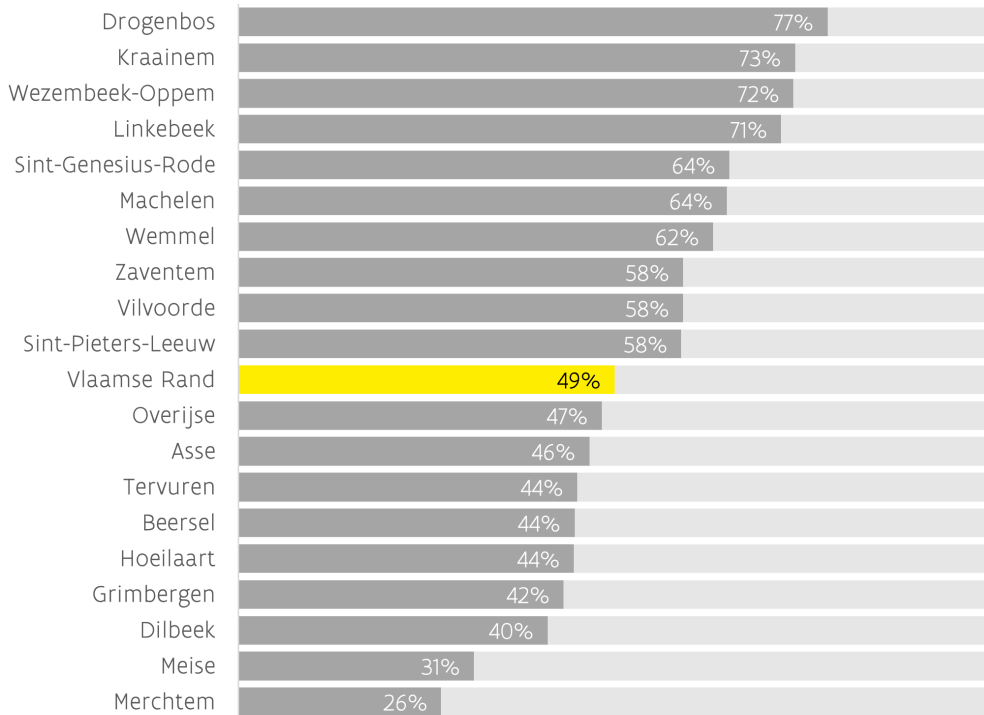
Bron: Departement Onderwijs & Vorming (2023)

6 Moens, P. (2023) Een blik op Brussel 2023. Toelichtingsnota. Brussel: Agentschap Binnenlands Bestuur. ([link](#))

7 De cijfers wat betreft thuistaal niet-Nederlands houden in de faciliteitengemeenten enkel rekening met de Nederlandstalige scholen, niet met de Franstalige scholen. De leerlingen van de Franstalige scholen hebben per definitie een andere thuistaal dan het Nederlands: om zich te kunnen inschrijven in een Franstalige school moeten ze aantonen dat ze Franstalig zijn.

Aandeel leerlingen met thuistaal niet-Nederlands naar woonplaats, per gemeente

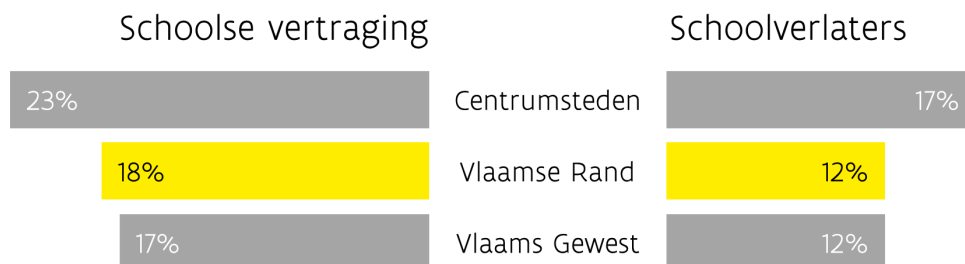
Bron: Departement Onderwijs & Vorming (2023)

Schoolloopbaan randbewoners vergelijkbaar met andere Vlaamse leerlingen

Het aandeel leerlingen met een moeizame schoolloopbaan in de Vlaamse Rand is vergelijkbaar met de rest van Vlaanderen. In 2022 had 18% van de leerlingen (lager en secundair) in de regio minstens 1 jaar vertraging opgelopen. De Vlaamse Rand sluit daarmee aan bij het Vlaamse gemiddelde (17%) en scoort

duidelijk beter dan de centrumsteden (23%). Ook het aandeel 18- tot 25-jarigen die het secundair onderwijs verlaten zonder kwalificatie is in de regio even groot als in het volledige Vlaamse Gewest (12%), terwijl het cijfer hoger ligt in de centrumsteden (17%).

Aandeel leerlingen met schoolse vertraging en aandeel vroegtijdige schoolverlaters

Bron: Statbel (2023)

Beleidsthema: flankerend onderwijsbeleid

De uitdagingen voor het onderwijs in de Vlaamse Rand zijn niet min: er is infrastructuurtekort, het taalniveau van leerlingen verschilt sterk en het is zoeken om te communiceren met anderstalige ouders. Scholen spelen een cruciale rol in de ontwikkeling van het Nederlands van hun leerlingen en kunnen ook een rol spelen bij de integratie van de ouders. Tegelijk liggen er ook kansen voor lokale besturen om op flankerend onderwijsbeleid in te zetten en zo scholen te ondersteunen. Maar hoe gebeurt dat dan concreet? In deel III van deze beleidswijzer komen praktijkvoorbeelden aan bod die zowel scholen als lokale besturen kunnen inspireren.

1.3. Een sterk bebouwde regio met hoge vastgoedprijzen

De spanning tussen de vraag naar woningen en het vrijwaren van open ruimte laat zich voelen in de sterk bebouwde Vlaamse Rand. De aanhoudende populariteit van de regio bij kandidaat-kopers en de bescheiden groei in het woningaanbod duwen de vastgoedprijzen omhoog. Mogelijk overwegen randbewoners daarom vaker dan andere Vlamingen om naar een andere gemeente te verhuizen.

Wonen eist veel ruimte op

De Vlaamse Rand is een regio met veel bebouwing: terwijl de bebouwde ruimte in 2021 29% van het Vlaamse grondgebied innam, liep dit in de Vlaamse Rand op tot 41%. De bebouwde ruimte bestaat er bovendien vooral uit woningen, wat de Vlaamse Rand een sterk residentieel karakter geeft. Hoewel wonen ook in de rest van Vlaanderen de meerderheid van

de bebouwde ruimte inneemt, ligt het aandeel van woningen in de Vlaamse Rand (78%) nog wat hoger dan in het volledige Vlaamse Gewest (75%). De hoge bebouwingsgraad in de Vlaamse Rand is dus vooral te wijten aan de vele vierkante meters woonoppervlakte die de regio rijk is.

Bebouwde oppervlakte naar functie in de Vlaamse Rand

Bron: Statbel (2021)

Beperkte groei van het woningaanbod

Het aantal wooneenheden in de Vlaamse Rand nam in de afgelopen 20 jaar minder sterk toe dan in de rest van Vlaanderen. Terwijl het totaal aantal wooneenheden in Vlaanderen tussen 2002 en 2022 met zo'n 10% groeide, nam het in de Vlaamse Rand toe met 7%.

Dat is opmerkelijk omdat de bevolking tijdens diezelfde periode juist sterker toenam in de Vlaamse Rand (+17%) dan in het Vlaamse Gewest (+12%). Hoewel de bevolking in de Vlaamse Rand dus sterk steeg, werd het woningaanbod er minder sterk uitgebreid dan elders in Vlaanderen. Niettemin blijft de vraag naar woningen er hoog door de sterke bevolkingsgroei en de populariteit van de Vlaamse Rand bij kandidaat-kopers uit het Brusselse Gewest.

Alleenstaande woning blijft populairste woonvorm ondanks toename appartementen

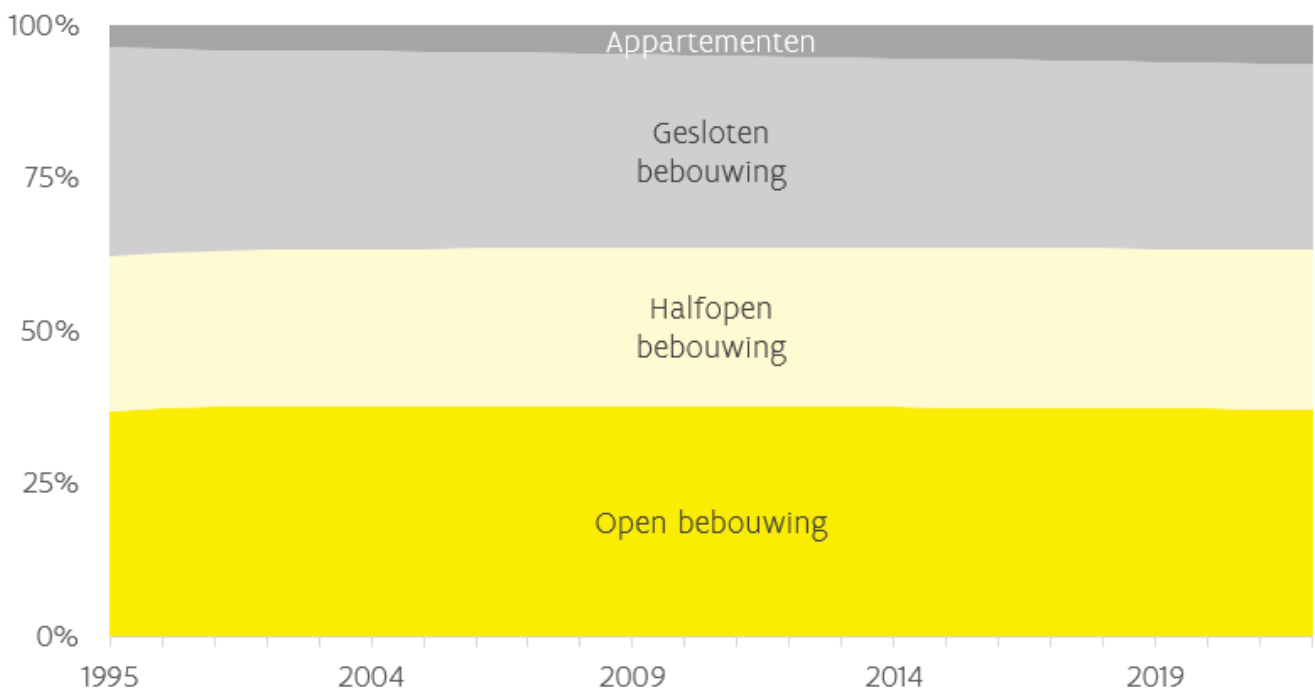
In 2022 waren alleenstaande woningen goed voor een derde van alle gebouwen in de Vlaamse Rand. De tweede populairste woonvorm was gesloten bebouwing (27%), gevolgd door halfopen bebouwing (23%) en appartementen (6%).

Het aandeel appartementen sluit daarmee dicht aan bij het Vlaamse gemiddelde (5%) en is beduidend lager dan in de centrumsteden (9%). Zowel in de Vlaamse Rand als in de rest van Vlaanderen nam het aandeel appartementen echter wel gestaag toe in de afgelopen 20

jaar. Terwijl het Vlaamse cijfer tussen 2002 en 2022 van 3,1% groeide tot 5,2%, evolueerde het in de Rand van 3,5% tot 5,6%.

De opmars van appartementen ging evenwel niet ten koste van open bebouwing. Dat aandeel bleef de afgelopen 20 jaar stabiel: vooral gesloten bebouwing boette in aan belang. De Vlaamse Rand weerspiegelt de situatie in heel wat Vlaamse gemeenten: ondanks een beperkte toename van het aandeel appartementen is deze woonvorm verre van dominant.

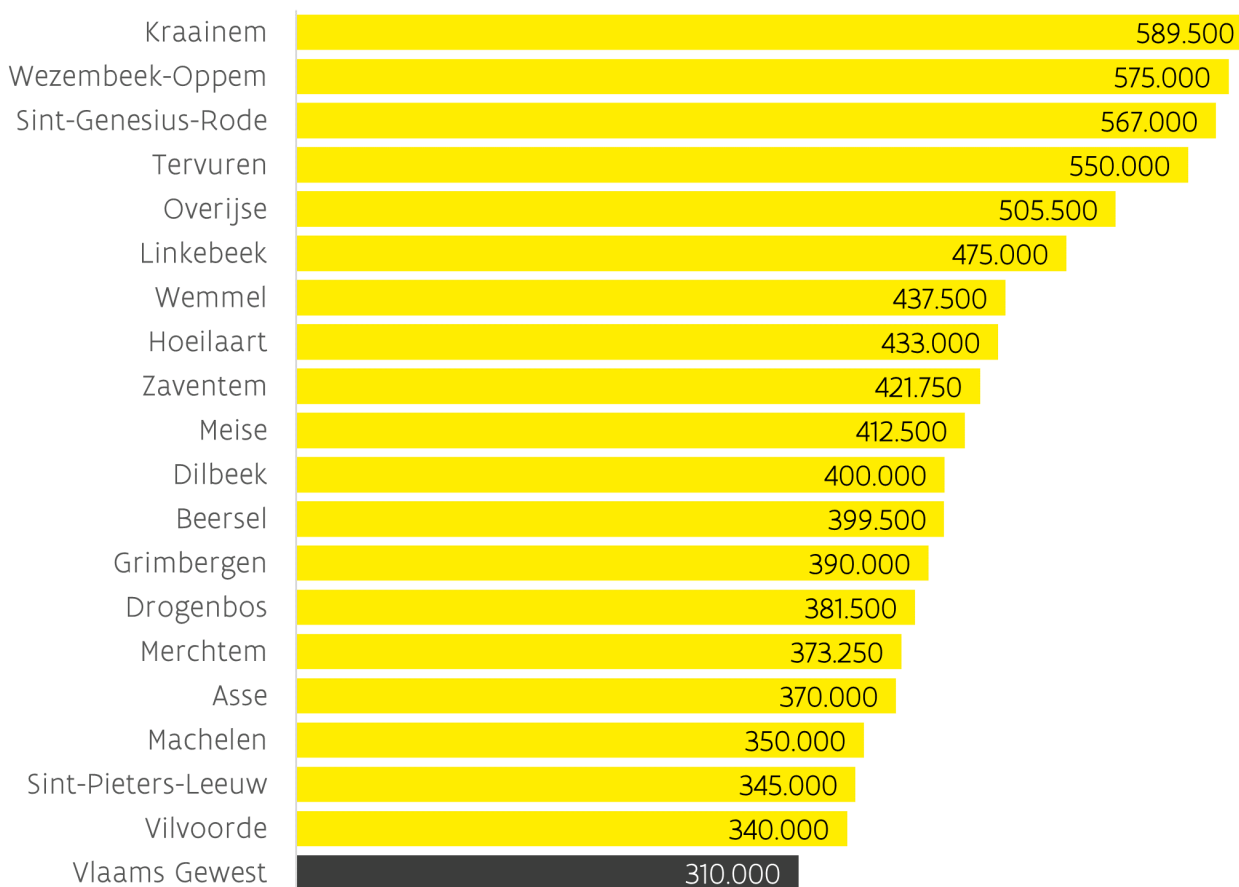
Evolutie aandeel woonvormen in de Vlaamse Rand, 2002-2022

Bron: Statbel (2022)

Noot: categorieën 'handelshuizen' en 'andere gebouwen' niet opgenomen.

Mediaanprijzen huizen (alle huizen) in de Vlaamse Rand, per gemeente

Bron: Statbel (2022)

Grote vraag jaagt woningprijzen omhoog

De populariteit van de Vlaamse Rand bij huizenjagers vertaalt zich in hoge woningprijzen. In 2022 lag de mediaanprijs van alle verkochte huizen in elk (!) van de 19 gemeenten van de Rand hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Bovendien staan 8 gemeenten uit de Vlaamse Rand in de top 20 van de Vlaamse gemeenten met de hoogste mediaanprijzen.

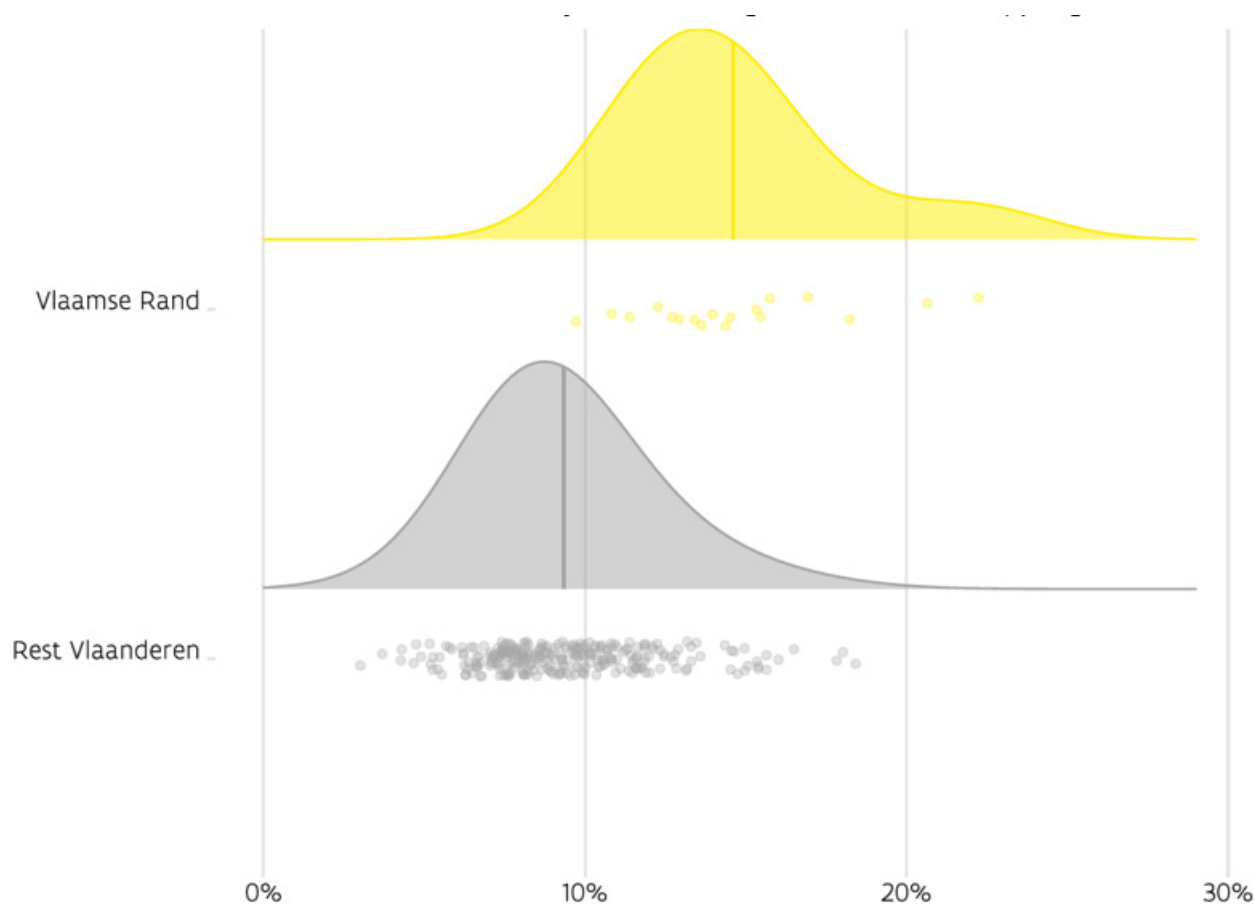
De hoogste huizenprijzen vind je in de faciliteitengemeenten Kraainem (589.500 euro), Wezembeek-Oppem (575.000 euro), Sint-Genesius-Rode (567.000 euro), Linkebeek (475.000 euro) en Wemmel (437.500 euro) en in de zuidelijke gemeenten Tervuren (550.000 euro), Overijse (505.500 euro) en Hoeilaart (433.000 euro). In de noordoostelijke gemeenten Vilvoorde (340.000 euro) en Machelen (350.000 euro) liggen de prijzen iets lager.

Randbewoners hebben vaker verhuisplannen

Vergeleken met de rest van Vlaanderen willen randbewoners vaker uit hun gemeente wegtrekken. Volgens de bevraging van de Gemeente-Stadsmonitor van 2020 was in de mediane gemeente in de Vlaamse Rand ongeveer 14% van de volwassen inwoners van plan om in de komende 5 jaar naar een andere gemeente te verhuizen. In de rest van Vlaanderen lag dat cijfer met 9% duidelijk lager.

In de top 20 van de Vlaamse gemeenten met het grootste aandeel inwoners met verhuisplannen staan 7 gemeenten uit de Rand. Vooral in de noordoostelijke gemeenten Machelelen (23%), Kraainem (21%) en Vilvoorde (18%) willen relatief veel inwoners naar een andere gemeente trekken. De cijfers liggen dan weer beduidend lager in Sint-Pieters-Leeuw (10%), Merchtem (11%) en Hoeilaart (12%).

Aandeel inwoners dat in de komende 5 jaar in andere gemeente wil wonen, per gemeente

Bron: Gemeente-Stadmonitor (2020)

Noot: elk punt staat voor één gemeente.

Beleidsthema: woonbeleid

De hoge vastgoedprijzen en intensieve verhuisbewegingen in de Vlaamse Rand maken het voor minder kapitaalkrachtige inwoners moeilijker om in eigen streek te blijven wonen en zetten het sociaal weefsel onder druk. Hoe kunnen de bevoegde beleidsniveaus samenwerken om op deze evoluties te anticiperen? Deel III van deze beleidswijzer illustreert het aan de hand van inspirerende praktijkvoorbeelden.

I.4. ZELF AAN DE SLAG MET DATA EN TOOLS

Wilt u zich verder verdiepen in de cijfermatige evoluties die de Vlaamse Rand kenmerken? Dan zetten onderstaande databronnen en tools u op goede weg.

Kerncijfers over uw gemeente

De [Gemeente-Stadsmonitor](#) en [Provincies in Cijfers](#) vormen het ideale startpunt voor wie op zoek is naar cijfers over de eigen gemeente.

De [Gemeente-Stadsmonitor](#) van ABB bevat meer dan 300 indicatoren over 13 thema's: armoede; cultuur en vrije tijd; demografie; economie; klimaat, milieu en natuur; lokaal bestuur; mobiliteit; onderwijs en vorming; ruimte; samenleven; werk; wonen en woonomgeving; zorg en gezondheid. Uniek voor de Gemeente-Stadsmonitor zijn de meer dan 130 indicatoren uit de driejaarlijkse burgerbevraging, die aangeven hoe de inwoners van uw gemeente denken over allerlei lokale thema's.

Via de [interactieve toepassing](#) vergelijkt u uw gemeente bovendien vlot met de hele Vlaamse Rand of met de faciliteitengemeenten. Ook het pdf-rapport 'Jouw gemeentescan' is op aanvraag beschikbaar met focus op de

Vlaamse Rand. Het geeft een overzicht van de belangrijkste cijfers uit uw gemeente en vergelijkt die telkens met de benchmark Vlaamse Rand. Daarnaast kan u ook kiezen voor andere vergelijkingspunten zoals de provincie, de referentieregio of de centrumsteden.

[Provincies in Cijfers](#) is een samenwerking tussen de Vlaamse provincies en bundelt data over vele verschillende thema's: demografie; onderwijs; werken en ondernemen; wonen en ruimtegebruik; mobiliteit en verkeersveiligheid; leefmilieu en klimaat; samenleving en welzijn; toerisme, vrije tijd en erfgoed. Via Provincies in Cijfers kan u cijfers verkrijgen op meer dan 10 verschillende geografische schalen, van kleinschalige eenheden zoals statistische sectoren of wijken tot referentieregio's en provincies. Zo krijgt uw lokaal bestuur vlot zicht op de verschillen binnen de gemeente.

Via beide tools kan u met enkele muisklikken een automatisch rapport over uw gemeente opvragen. Zo kan de Gemeente-Stadsmonitor makkelijk [een gemeentescan met kerncijfers of een lokale integratiescan](#) opmaken. Provincies in Cijfers biedt dan weer de mogelijkheid om automatische themarapporten aan te maken over demografie, onderwijs, wonen en ruim-

te, werken en ondernemen, leefmilieu en klimaat, mobiliteit en verkeersveiligheid, samenleving en welzijn. Voor een omgevingsanalyse rond het thema lokale diversiteit kan u ook gebruikmaken van de sjablonen, tips en voorbeelden uit het ['draaiboek omgevingsanalyse lokale diversiteit' van het Agentschap Integratie en Inburgering](#).

Thematische databanken

Op zoek naar meer specifieke cijfers over uw gemeente binnen een bepaald thema? Neem dan eens een kijkje op een van de thematische databanken die focussen op een specifiek beleidsdomein. Via [Dataloop](#) vindt u allerlei cijfers over onderwijs in uw gemeente. Op de cijferpagina van het [Steunpunt Werk](#) en de [Arvastat](#)-toepassing van VDAB kan u terecht voor lokale arbeidsmarktdata. De [IMA-atlas](#) van het Intermutualistisch Agentschap bun-

delt gemeentelijke data over zorg en gezondheid. Cijfers over het vrijetijdsgebeuren in uw gemeente vindt u via de lokale [vrijetijdsmonitor](#). Voor interessante cijfers over integratie en inburgering kan u ook [het jaarverslag van het Agentschap Integratie en Inburgering raadplegen](#).

Cijferboek Vlaamse Rand

Elke 3 jaar publiceert ABB een toelichtingsnota op basis van de meest recente cijfers over de Vlaamse Rand. Daarin worden beleidsthema's zoals demografie, onderwijs, werk, omgeving en zorg besproken aan de hand van toegankelijke grafieken. U krijgt niet alleen zicht op de 19 individuele gemeenten maar ook op de

Vlaams Rand als geheel. De nota helpt u op weg met de interpretatie van kerncijfers over uw gemeente door extra aandacht te spenderen aan de specificiteit van de Vlaamse Rand en evoluties in kaart te brengen. [De meest recente versie van het cijferboek vindt u hier](#).

Documentatiecentrum Vlaamse Rand

Het documentatiecentrum Vlaamse Rand geeft u vrije toegang tot meer dan 11.000 beleidsnota's, tijdschriftartikels, boeken en andere informatiebronnen over de Vlaamse Rand en Brussel. Dankzij de zoekfunctie van de databank kan u gericht zoeken naar publicaties door het archief te filteren op gemeente, thema of organisatie. Klik [hier](#) om de databank te raadplegen.